

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі досліджено деструктивний вплив корупційних практик на систему національної безпеки України в умовах повномасштабної російської агресії. Проаналізовано історичне коріння корупції як спадку пост-радянської системи та її роль у підриві суспільної довіри до державних інституцій. Визначено, що корупція в оборонному та гуманітарному секторах є критичною вразливістю, яку ворог використовує для дестабілізації внутрішньої ситуації.

Ключові слова: національна безпека, корупція, збройний конфлікт, пост-радянська спадщина, суспільна довіра, гібридна війна.

Abstract

This study examines the destructive impact of corrupt practices on Ukraine's national security system amid full-scale Russian aggression. It analyzes the historical roots of corruption as a legacy of the post-Soviet system and its role in undermining public trust in state institutions. It is determined that corruption in the defense and humanitarian sectors constitutes a critical vulnerability that the enemy exploits to destabilize the internal situation.

Keywords: national security, corruption, armed conflict, post-Soviet legacy, public trust, hybrid war..

ВСТУП

В умовах екзистенційної загрози, спричиненої російсько-українською війною, ефективність державного апарату є визначальним фактором перемоги. Корупція за таких обставин трансформується з внутрішньої соціальної проблеми у потужний дестабілізуючий чинник, що безпосередньо впливає на обороноздатність. Актуальність теми зумовлена тим, що кожен факт нецільового використання ресурсів під час війни безпосередньо конвертується у втрати на фронті та послаблення міжнародної підтримки.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Феномен корупції в сучасній Україні неможливо розглядати у відриві від історичного контексту її формування як пост-радянської держави. Тривале перебування в межах тоталітарної системи сформувало специфічну культуру відносин між громадянином і державою, де державні ресурси сприймалися як «нічийні», а доступ до них через неформальні зв'язки був єдиним способом отримання якісних послуг чи товарів. Успадкована бюрократична модель законсервувала практики кумівства та «блату», які після здобуття незалежності трансформувалися у системну корупцію [1]. Соціальна небезпека цього явища полягає у тому, що протягом десятиліть корупційні дії певною мірою толерувалися суспільством, стаючи частиною повсякденного побуту та стратегією виживання. Відсутність радикальних реформ у перші десятиліття незалежності призвела до зрощення бізнесу та політики, що сформувало олігархічну модель управління, де корупція виступала основним інструментом розподілу національного багатства [2].

З початком повномасштабного збройного конфлікту корупційні ризики набули екзистенційного характеру, оскільки вони безпосередньо загрожують цілісності оборонного механізму країни. В умовах воєнного стану держава змушена оперативнo оперувати величезними фінансовими потоками, що спрямовуються на закупівлю озброєння, амуніції та забезпечення логістики. Брак прозорості в оборонних замовленнях, зумовлений секретністю, створює сприятливе підґрунтя для зловживань. Будь-яке розкрадання коштів у цій сфері має прямим наслідком зниження боєздатності підрозділів на лінії

фронту. Більше того, корупція у сфері військово-лікарських комісій чи мобілізаційних заходів створює глибоку соціальну нерівність, де можливість уникнути конституційного обов'язку стає питанням наявності фінансового ресурсу [3, 4]. Це не лише деморалізує військовослужбовців, а й руйнує фундамент національної єдності, який є критично важливим для ведення тривалої війни на виснаження.

Окремим аспектом національної безпеки є рівень суспільної довіри до державних інституцій. В умовах гібридної війни, яку веде російська федерація, внутрішня дестабілізація через поширення зневіри є одним із пріоритетних завдань агресора. Кожен оприлюднений факт «топ-корупції» під час війни стає ідеальним матеріалом для ворожих інформаційно-психологічних операцій. Російська пропаганда майстерно використовує реальні вразливості української системи для трансляції меседжу про «неспроможну державу», намагаючись переконати як українське суспільство, так і західних партнерів у безперспективності підтримки корумпованого режиму [5, 6]. Таким чином, корумпований чиновник фактично стає пособником агресора, надаючи йому інструменти для підризу міжнародної коаліції та припинення постачання зброї, що є життєво необхідною для виживання України.

Психологічна стійкість нації базується на вірі у справедливість державної системи. Коли державні органи не демонструють рішучої боротьби з внутрішніми мародерами, у суспільстві накопичується критична маса розчарування. Це веде до ерозії громадянської відповідальності: громадяни починають сумніватися у доцільності сплати податків чи підтримки волонтерських зборів, якщо ці ресурси можуть бути привласнені. Відновлення довіри можливе лише через реальне очищення влади та перехід від декларативної боротьби до винесення реальних судових вироків. Важливу роль у цьому процесі відіграє цифровізація державних послуг, яка мінімізує фізичний контакт чиновника з громадянином, тим самим ліквідує саму можливість вимагання неправомірної вигоди [7, 8].

На завершення аналізу слід підкреслити, що в умовах воєнного часу боротьба з корупцією має бути прирівняна до контррозвідувальної діяльності. Захист національних інтересів вимагає не лише зовнішньої оборони, а й жорсткої внутрішньої санації. Держава, яка прагне перемогти у війні за незалежність, не може дозволити собі залишатися заручником пост-радянських звичок та інерційних процесів, що гальмують розвиток демократичних інститутів. Лише через побудову системи, заснованої на принципах добросовісності та верховенства права, Україна зможе гарантувати свою довгострокову безпеку та інтеграцію до європейської спільноти [9, 10].

ВИСНОВКИ

Боротьба з корупцією в умовах війни є питанням не лише правопорядку, а й виживання нації. Вона вимагає не тільки каральних заходів, а й остаточного розриву з пост-радянською ментальністю. Тільки через прозорість, цифровізацію контролю та нульову толерантність суспільства до зловживань можна забезпечити стійкість держави. Подолання внутрішнього ворога у вигляді корупції є обов'язковою умовою для перемоги над зовнішнім агресором.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056.
- 2) Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 31. Ст. 241.
- 3) Данилюк О. В. Корупція як загроза національній безпеці України в умовах воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 5. С. 342–345.
- 4) Transparency International Ukraine. Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття та досвід під час війни. URL: <https://ti-ukraine.org/research/korupsiya-v-ukrayini-2023-rozuminnya-sprynnyattya-ta-dosvid/> (дата звернення: 18.04.2026).
- 5) Нестеренко О. В. Викривачі корупції як інструмент забезпечення національної безпеки. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2022. Т. 10. С. 45–52.
- 6) Центр протидії дезінформації. Роль корупційних нарративів у російській пропаганді проти України. URL: <https://cpd.gov.ua> (дата звернення: 18.04.2026).
- 7) Новіков О. Ф. Подолання пост-радянської спадщини в державному управлінні як чинник антикорупційної стратегії. Публічне управління та митне адміністрування. 2024. № 1. С. 12–18.
- 8) Спеціалізована антикорупційна прокуратура: виклики та досягнення в умовах збройної агресії : зб. наук. пр. Київ, 2024. 156 с.

- 9) Corruption Perceptions Index 2025: Ukraine's Progress. Transparency International Reports. 2026. Vol. 14. P. 22–30.
- 10) Ковальова М. С. Психологічні аспекти толерування корупції в перехідних суспільствах. Психологія і суспільство. 2023. № 2. С. 88–101.

Фененко Богдана Олександрівна – студентка 1БС-24б, кафедри захисту інформації, ФІТКІ, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, bfenenko1@gmail.com.

Науковий керівник: Ковальчук Іван Васильович – старший викладач кафедри суспільно-політичних наук, факультету інформаційних електронних систем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ivankovalchuk@vntu.edu.ua

ORCID: 0009-0007-74675317

Bogdana O. Fenenko – student of 1BS-24b, Department of Information Security, FITKI, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: bfenenko1@gmail.com .

Scientific supervisor: Kovalchuk Ivan Vasilyevich – senior lecturer of the Department of Social and Political Sciences, Faculty of Information Electronic Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: ivankovalchuk@vntu.edu.ua

ORCID: 0009-0007-74675317